

Za razvoj
PODEŽELJA
v Srcu Slovenije

**RAZVOJNI CENTER
SRCA SLOVENIJE**

DEVELOPMENT CENTRE
OF THE HEART OF SLOVENIA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

- 3 NAŠE DELO JE POT, NE CILJ** - ŽELJKO SAVIČ
- 4 LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA SRCE SLOVENIJE 2007. 2014. >>** - ALEKSANDRA GRADIŠEK
- 6 1 - V SRCU SLOVENIJE JE LOKALNO KAKOVOSTNO. PRIDELUJEMO IN PREDELUJEMO BOLJE!**
TUDI S POMOČJO URESNIČENIH PROJEKTOV ZA DVIG DODANE VREDNOSTI IN KAKOVOSTI V PRIDELAVI IN PREDELAVI LOKALNIH KMETIJSKIH PROIZVODOV IN ZA NJIHOVO TRŽENJE
- 10 2 - V SRCU SLOVENIJE SPOŠTUJEMO OKOLJE. KMETUJEMO NA NARAVI PRIJAZEN NAČIN.**
TUDI S PROJEKTI ZA SPODBUJANJE OKOLJU PRIJAZNEGA KMETOVANJA POVEČUJEMO OBSEG EKOLOŠKO PRIDELANE HRANE V SAMOOSKRBNI MREŽI SRCA SLOVENIJE.
- 13 3 - V SRCU SLOVENIJE SI SAMI USTVARJAMO DELOVNA MESTA. NAVDIH NAJDEMO V NARAVI!**
S PROJEKTI, POVEZANIMI S TURIZMOM, POVEČUJEMO LASTNE ZAPOSLOVITVENE MOŽNOSTI, SVOJO KAKOVOST ŽIVLJENJA IN KAKOVOST TURISTIČNE PONUDBE SLOVENIJE.
- 17 4 - V SRCU SLOVENIJE ŽIVIMO IN DELAMO SKUPAJ. PONOSNI SMO NA ŽIVLJENJE PO NAŠE!**
TUDI ZARADI PROJEKTOV, KI SPODBUJAJO AKTIVIRANJE LOKALNEGA PREBIVALSTVA, JE VSAKDANJE ŽIVLJENJE NA PODEŽELJU BOLJŠE.
- 22 5 - V SRCU SLOVENIJE ŽIVIMO RAZLIČNI LJUDJE. MED SEBOJ SPLETAMO MREŽE RAZUMEVANJA.**
S PROJEKTI VSESTRANSKEGA POVEZOVANJA IN IZOBRAŽEVANJA KREPIMO OBČUTEK PRIPADNOSTI OKOLJU, KI SPODBUJAJA SODELOVANJE MED GENERACIJAMI IN MED SKUPINAMI Z RAZLIČNIMI INTERESI IN POTREBAMI.
- 26 6 - SRCE SLOVENIJE Z INOVACIJAMI PRESEGA MEJE. TU NASTAJAJO NOVE RAZVOJNE POBUDE!**
PROJEKTI, URESNIČENI V OKVIRU LAS SRCE SLOVENIJE, SO ZGLED ZA SODELOVANJA NA REGIONALNI, DRŽAVNI IN MEDNARODNI RAVNI.

RAZVOJNI CENTER SRCA SLOVENIJE

DEVELOPMENT CENTRE
OF THE HEART OF SLOVENIA

Naslov: ZA RAZVOJ PODEŽELJA v SRCU SLOVENIJE

Izdal: RAZVOJNI CENTER SRCA SLOVENIJE, d. o. o., KIDRIČEVA CESTA 1, 1270 LITIJA

T: 01 89 62 710, E: INFO@RAZVOJ.SI

W: WWW.RAZVOJ.SI, WWW.SRCE-SLOVENIJE.SI

Direktorica: ALEKSANDRA GRADIŠEK

Avtorji besedil: INES DRAME, MITJA BRATUN, SAŠA CEGLAR VIDMAR

Oblikovanje: MATEJ ZUPANČIČ, MEDIANOVA

Tisk: TISKARNA PARA

Fotografije: MATEJ POVŠE, ARHIV RAZVOJNEGA CENTRA SRCA SLOVENIJE

Naklada: 1.000 IZVODOV

LITIJA, NOVEMBER 2014

ZA VSEBINO JE ODGOVOREN
RAZVOJNI CENTER SRCA
SLOVENIJE, D.O.O. ORGAN
UPRAVLJANJA ZA PROGRAM
RAZVOJA PODEŽELJA
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA OBDOBJE 2007-2013
JE MINISTRSTVO ZA
KMETIJSTVO IN OKOLJE.
PROJEKT SOFINANCIRA EU.

NAŠE DELO JE POT, NE CILJ

Uvodne besede ob posebnih priložnostih so predvsem namenjene osebnemu razmišljanju pisca, kar pa ni lahka naloga, predvsem ko se postavi v vlogo soustvarjalca in pričevalca dogodkov, po drugi strani pa je njegovo razmišljanje še vedno pod vtisom opažanj, spominov in emocij, ki jih je doživljal ob spremljanju razvoja, katerega soustvarjalec je bil tudi sam.

Ko se postavim v prvo vlogo soustvarjalca čudovite zgodbe o LAS Srce Slovenije, moram biti iskren, da sem pred sedmimi leti o novih evropskih razvojnih pobudah za razvoj podeželja vedel bolj malo, vendar je bil to zame velik osebni izziv in nova pot v smislu družbene odgovornosti do domačega kraja. V obdobju od leta 2007 do 2013 sem skozi lastne izkušnje in sodelovanje v različnih projektih, ki so se izvajali na območju občine Dol pri Ljubljani, začutil pomen povezovanja in sodelovanja s ciljem izboljšati kakovost življenja, spodbuditi trajnostno rabo naravnih in družbenih potencialov ter povečati vlaganje v programe za napredek kraja.

Skozi celo programsko obdobje sem bil kot član razvojnega sveta LAS del zavzete ekipe posameznikov iz različnih občin, vključenih v LAS Srce Slovenije, posameznikov, ki so v svojem okolju gibalo in motor razvoja z neizmerno požrtvovalnostjo in srčnostjo. Z njihovimi lastnimi izkušnjami in projekti v lokalnih območjih so vseskozi dajali vzgled in zaupanje ostalim članom LAS. Seveda ne smemo pozabiti na strokovno in moralno podporo Razvojnega centra Srce Slovenije, ki nam je v vseh teh letih s svojo širino znanja in inovativnostjo pomagal, da smo lažje sledili ciljem, ki smo si jih zastavili v razvojni strategiji. Ker pa se vsi uspehi in dosežki merijo skozi številke, moramo pri tem omeniti tudi občine, ki so bile sopolisnice konzorcijske pogodbe in so finančno podpirale tako upravljavski kot razvojni del izvajanja ukrepa LEADER. Njim se lahko zahvalimo za vso podporo in razumevanje ter s ponosom povemo, da smo v tem obdobju skupaj izvedli kar 83 projektov in zagotovili skoraj 1,3 milijona EUR sofinanciranja s strani EKSRP. Če povemo to z bolj preprostimi besedami, smo za vsak vloženi evro pridobili 3,4 evra nepovratnih sredstev.

LAS Srce Slovenije je danes eden najbolj prepoznavnih in uspešnih LAS v Sloveniji. S svojo organiziranostjo in uspešnostjo smo bili nemalokrat prepoznani kot primer dobre prakse, za kar smo bili nagrajeni z dodatnimi sredstvi za izvajanje projektov. Če pogledamo cilje, ki so bili zastavljeni v razvojni strategiji LAS lahko ugotovimo, da so bili realni in smo jih realizirali skoraj v celoti.

Pred nami je novo programsko obdobje 2014-2020, čaka nas priprava nove strategije in novih programov, zavedamo se, da bo vsako obdobje, ki prihaja težje, vendar verjamem, da bomo na podlagi dosedanjih izkušenj in z zavzetim delom tudi v prihajajočem obdobju ustvarili pogoje za inovativne in srčne zgodbe. Pred vami je povzetek projektov, ki so se izvajali od leta 2007 do 2013, vabim vas, da jih spoznate, tako boste tudi vi začutili, zakaj smo verjeli in zaupali v program in kako so program začutili vsi tisti, ki so se nam pridružili. Zato naj bo moja zadnja misel tudi povabilo k srčnemu sodelovanju v LAS Srce Slovenije v naslednjem programskem obdobju!

ŽELJKO SAVIČ

Predsednik Razvojnega sveta LAS Srce Slovenije

WWW.RAZVOJ.SI/LAS

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA SRCE SLOVENIJE 2007. 2014. >>

Slovenija je del Evropske unije. Podeželje Srca Slovenije je del evropskega podeželja, ki se razvija tudi s pomočjo sredstev Evropskega kmetijskega sklada. Temelj za dostop do teh sredstev je bil v preteklih letih Program razvoja podeželja Republike Slovenije, s katerim je naša država izvajala različne ukrepe, razporejene v štiri osi. Četrta od teh osi, LEADER, je bila usmerjena v spodbujanje razvoja posameznih zaokroženih podeželskih območij, kakršnega smo v enovito območje zaokrožili tudi z ustanovitvijo Lokalne akcijske skupine SRCE SLOVENIJE, v kateri sodelujejo številni partnerji, ki znajo videti prek meja lastne lokalne skupnosti. Pogodbo o sodelovanju v Lokalni akcijski skupini SRCE SLOVENIJE je kar 29 partnerjev podpisalo novembra 2007, prvi razpisi v skladu s programom pa so bili po sprejetju Razvojne strategije 2007-2015 razpisani že leta 2008.

LAS SRCE SLOVENIJE je bil med prvimi aktivnimi lokalnimi akcijskimi skupinami v Sloveniji, po šestih letih delovanja pa se uvršča tudi med najuspešnejše v državi. V proračunskem obdobju, ki se končuje, je uspešno izpeljal kar 83 projektov, hkrati je bilo na območje skupaj lansirano preko 1,8 mio evrov sredstev LEADER in razvojnih sredstev lokalnega sofinanciranja.

V pričakovanju novih priložnosti za financiranje pomembnih projektov za razvoj Srca Slovenije si priznamo, da je bilo partnersko vključevanje v LAS SRCE SLOVENIJE za vse sodelujoče lokalne skupnosti dobra naložba. Skupaj smo dosegli več! Rezultati našega delovanja so zgled tudi za druge lokalne akcijske skupine tako v Sloveniji kot v širšem evropskem okolju.

Zakaj nam je uspelo?

Pri nas projekti ne nastajajo na papirju, temveč resnično nastajajo od spodaj navzgor – na temelju pobud ljudi, ki delujejo v realnem času in prostoru. Bolj kot sodelujemo, lažje jih uresničujemo.

Projekte smo spodbujali in uresničevali v skladu s strategijo jasno določenih 6 prioritarnih nalog, usmerjenih v povečevanje blaginje in kakovosti življenja lokalnih prebivalcev. Bolj kot so trdne naše vizije, boljši so naši projekti.

Organizirali smo se tako, da je strokovna ekipa lahko odlično opravila svoje delo. Znanje ekipe in znanje partnerjev tako doma kot v tujini, izrazito mreženje in izjemno sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, nam je omogočilo, da smo se medsebojno usposabljali, dodatno izobraževali in drug drugemu svetovali o pomembnih razvojnih vsebinah. Bolj kot smo si zaupali, hitreje smo lahko dosegali svoje cilje.

Verjamem, da bodo uspehi in izkušnje, preverljivi učinki naložb, novi tržni produkti in storitve ter nove prodajne poti in številni drugi rezultati projektov, najbolj prepričljiv argument za nadaljevanje vzpostavljenih povezav.

Poročilo o projektih izdajamo leta 2014. Poglejte številke v pregledni tabeli. Leto 2015 ne bo nov začetek. Bo logično nadaljevanje dobrih temeljev, ki smo jih ustvarili s srčnimi projekti.

ALEKSANDRA GRADIŠEK

Direktorica Razvojnega centra Srca Slovenije

Razvojni center Srce Slovenije d.o.o. je upravljavec LAS Srce Slovenije.

Vse informacije o organiziranosti in upravljanju LAS Srce Slovenije so dostopne na spletnem naslovu www.razvoj.si/las

POMEMBNEJŠI REZULTATI IN UČINKI LAS SRCE SLOVENIJE 2008-2014

- 1.860.000 lansiranih sredstev LEADER in razvojnih sredstev lokalnega sofinanciranja
- 32 v konzorcijsko pogodbo povezanih partnerjev iz javnega, zasebnega in civilnega sektorja
- 83 podprtih projektov v obdobju 2008-2013
- 7 novih delovnih mest, posredno 33 novih delovnih mest
- 19 registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
- 66 institucionalnih odjemalcev hrane s kmetij (vrtci, šole, domovi za starejše občane)
- 3 vzpostavljena otroška igrišča in 1 pustolovski park
- 3 opremljeni večnamenski društveni prostori
- 12 urejenih sadovnjakov
- 8 urejenih pohodniških in učnih poti
- 155 postavljenih označevalnih in info tabel
- 302 organiziranih usposabljanj, delavnic ali svetovanj z 2.300 udeleženci
- 126 različnih izdanih kart, letakov, brošur, promocijskih materialov
- 200.000 izdanih izvodov različnih gradiv
- 25 novih turističnih programov
- 13 novih prodajnih kanalov (spletne strani, tržnice, trgovine)
- aktivna povezanost in sodelovanje med akterji na območju
- uspešno delovanje javno - zasebnega partnerstva in izvajanje lokalnega razvoja
- pridobljena znanja in kompetence nosilcev projektov za črpanje evropskih sredstev
- večja prepoznavnost območja

V SRCU SLOVENIJE JE LOKALNO KAKOVOSTNO. PRIDELUJEMO IN PREDELUJEMO BOLJE!

TUDI S POMOČJO URESNIČENIH
PROJEKTOV ZA DVIG DODANE
VREDNOSTI IN KAKOVOSTI V PRIDELAVI
IN PREDELAVI LOKALNIH KMETIJSKIH
PROIZVODOV IN ZA NJIHOVO TRŽENJE

SRCU SLOVENIJE JE VRT, KI ZDRUŽUJE POZNAVALCE IN ISKALCE NAJBOLJŠEGA IZ NARAVE. Pestrost pokrajine, bogastvo gozdov, rodovitnost zemlje, energija vode in ljudi so skozi čas ustvarile samosvojo moč podeželja. Krepimo in ohranjamo jo s posebnim poslušom za pristope, ki stavijo na sožitje narave in ljudi. V Srcu Slovenije se je tradicionalna samooskrba doslej ohranila in se bo še krepila - z odgovornostjo za to, kar jemo in kar puščamo zanamcem!

V okviru LAS Srce Slovenije smo v sklopu prioritete naloge **DVIG DODANE VREDNOSTI IN KAKOVOSTI V PRIDELAVI IN PREDELAVI LOKALNIH KMETIJSKIH PROIZVODOV TER NJIHOVO TRŽENJE** od leta 2008 do leta 2014 izpeljali 11 projektov s skupno vrednostjo preko 330.200 evrov, ki so bili sofinancirani preko LAS v višini okoli 251.250 evrov. Tudi zato kupci danes lažje najdejo in zaupajo blagovnim znamkam lokalnih proizvodov Srce Slovenije in Zaklad Črnega grabna; kakovostno sadje in druge produkte iz podeželja lažje in hitreje prepoznajo in najdejo tudi na premičnih stojnicah z lokalno hrano; v njenih okusih lahko uživajo gostje Term Snovik ter v številnih javnih ustanovah, ki jih oskrbuje zadruga Jarina. Pridelava in predelava lokalnih živil tudi zaradi uresničenih projektov v okviru LAS Srce Slovenije poteka v boljših pogojih: v boljše urejenih prostorih in s sodobnejšo opremo.

NAZIV PROJEKTA	NOSILEC	TRAJANJE	SKUPNA VREDNOST	VIŠINA SOFINANCIRANJA LAS
S srcem pridelujemo kakovostno sadje	KGZS – Zavod Ljubljana	1.9.2008-30.6.2009	4.574,45	4.000,00
Oživitev in promocija blagovne znamke Zaklad Črnega grabna	KGZS – Zavod Ljubljana	1.9.2008-30.11.2009	7.590,00	7.000,00
Povezovanje in promocija produktov podeželja	TD Tuhinjska dolina	1.8.2008-28.2.2009	16.800,00	14.000,00
Podpora promocije in trženja lokalnih proizvodov območja Srca Slovenije	Jarina, zadruga za razvoj podeželja	1.2.2009-31.5.2009	24.800,00	23.097,48
Ureditev prostorov in nabava opreme za izboljšanje delovanja društva ŠTUC	Vinogradniško društvo ŠTUC Šmartno	1.1.2009-31.7.2009	6.102,00	4.871,10
Uvajanje uporabe živil, pridelanih na območju Srca Slovenije, v eko termah Snovik	Terme Snovik	1.1.2010-31.1.2011	18.480,00	11.480,00
Širjenje mreže lokalnih produktov na območju LAS Srce Slovenije	Jarina, zadruga za razvoj podeželja	7.9.2011-30.4.2012	61.197,00	49.300,14
Dvig dodane vrednosti glavni dopolnilni dejavnosti na kmetiji - predelavi sadja in promocija kmetije za lokalno samooskrbo	Klavdija Slapar	14.9.2012-31.7.2013	38.230,86	26.418,31
Oskrba premične stojnice z lokalno hrano, na tržnicah	Jarina, zadruga za razvoj podeželja	30.10.2012-30.9.2014	38.377,55	24.628,38
Premična rastlinjaka na posesti Gozd reka 17	Philip Jan Nagel	30.10.2012 – 31.10.2013	36.091,30	27.115,83
Skupni pristop - dvig dodane vrednosti domačim izdelkom Srca Slovenije	Jarina, zadruga za razvoj podeželja	16.8.2013-30.4.2014	77.971,08	59.339,63

PRIMERA DOBRE PRAKSE

www.jarina.si

ZADRUGA JARINA

- **PROJEKT: PODPORA PROMOCIJI IN TRŽENJU LOKALNIH PROIZVODOV OBMOČJA SRCE SLOVENIJE**
- **PROJEKT: ŠIRJENJE MREŽE LOKALNIH PRODUKTOV NA OBMOČJU LAS SRCE SLOVENIJE**
- **PROJEKT: SKUPNI PRISTOP – DVIG DODANE VREDNOSTI IZDELKOM SRCA SLOVENIJE (S PARTNERJEMA: VODE IN D. O. O., DOL PRI LJUBLJANI; KAROLINA SMERKOLJ, LUKOVICA)**

V Srcu Slovenije dvig kakovosti življenja povezujemo z lokalno samooskrbo, ki smo jo s projekti, izvedenimi pod okriljem LAS, v nekaj letih občutno okrepili.

Prvi projekt zadruga Jarina je bil usmerjen v analizo viškov na kmetijah na območju Srca Slovenije ter v analizo potencialnih kupcev lokalne hrane v neposredni okolici (vrtci, šole, gostinstva, specializirane trgovine itd.). Na podlagi analize je bila pripravljena tržna strategija za nove prodajne kanale za mrežo pridelovalcev z območja Srca Slovenije.

Mreža lokalne samooskrbe se je še razširila z naslednjim projektom, ki je temeljil na pristopu »iz regije za regijo«. Na podlagi analize prodajnih količin obstoječih in potencialnih dobaviteljev so bili v mrežo vključeni novi ponudniki lokalnih proizvodov. Pri celotni ponudbi so bila upoštevana merila kakovosti, ki jih je predstavljal za ta namen pripravljen priročnik. Lokalne proizvode je zadruga začela štirikrat na teden distribuirati odjemalcem. Na pomen te oskrbe med drugim opozarja vozilo, ustrezno opremljeno s promocijskimi sporočili. Prodajne poti do kupcev je zadruga še okrepila z novim prodajnim mestom na tržnici in s prenovo spletnega mesta www.jarina.si.

Pridelki in izdelki iz Srca Slovenije s tretjim projektom še povečujejo svojo dodano vrednost. Izobraževanje pridelovalcev in predelovalcev za dopolnilne dejavnosti na kmetiji ter za trženje pod skupno blagovno znamko je osnova za še večji tržni preboj – s skupno embalažo in ovojnino ter z razvojem novih produktov, kot so novi pekovski izdelki partnerja v projektu ali vzpostavitev Učilnice na prostem – posebnega vrta s kar 130 zdravilnimi rastlinami, ki je tudi ustrezno označen za povečevanje prepoznavnosti znamke lokalnih proizvodov.

PHILIP JAN NAGEL

• PROJEKT: PREMIČNA RASTLINJAKA NA POSESTI GOZD REKA 17

Zasnova premičnih rastlinjakov, ki jih s pomočjo LAS Srce Slovenije na svojem posestvu postavlja Philip Jan Nagel v Šmartnem pri Litiji, je novost, ki z združevanjem smotrno izbrane tehnike rastlinjakov ter sonaravnega fotovoltaičnega sistema za pogon manjših ventilatorjev zagotavlja boljšo rast zelenjave ter hkrati z uporabo deževnice prispeva k učinkovitejši rabi vode.

Premični rastlinjaki so zaradi številnih prednosti močno razširjeni v Severni Ameriki, v Sloveniji pa jih še ni moč zaslediti. Philip Jan Nagel bo z njimi povečal možnosti pridelave vrtnin v topli in hladni sezoni. Rastlinjaki so konstruirani v Sloveniji, prenos potrebnih informacij pa poteka prek ameriškega podjetja, ki premične rastlinjake že izdeluje in trži. Nosilec projekta se bo s povečano in kakovostno pridelavo vrtnin vključil v mrežo pridelovalcev Zadruge Jarina. Z novim načinom pridelave hrane bodo seznanjeni tudi drugi kmetovalci, za katere bo organizirana delavnica. Na podlagi rezultatov projekta bo objavljen tudi strokovni članek.

Med uresničenimi projekti za dvig dodane vrednosti in kakovosti v pridelavi in predelavi lokalnih kmetijskih proizvodov ter njihovo trženje je tudi projekt Turističnega društva Tuhinjska dolina. Pavla Tomec iz TD Tuhinjska dolina ugotavlja: »S povezovanjem in promocijo produktov podeželja smo v Tuhinjski dolini dosegli višje rezultate, kot smo pričakovali. V določenih primerih povpraševanje po ponudbi na domu že presega ponudbo!«

V SRCU SLOVENIJE SPOŠTUJEMO OKOLJE. KMETUJEMO NA NARAVI PRIJAZEN NAČIN.

TUDI S PROJEKTI ZA SPODBUJANJE OKOLJU PRIJAZNEGA KMETOVANJA POVEČUJEMO OBSEG EKOLOŠKO PRIDELANE HRANE V SAMOOSKRBNI MREŽI SRCA SLOVENIJE.

SRCE SLOVENIJE JE PROSTOR IZZIVOV IN PRILOŽNOSTI ZA USTVARJANJE, SAMOURESNIČEVANJE IN KAKOVOSTNO BIVANJE. Srce Slovenije v okolju s presenetljivimi naravnimi danostmi povezuje podjetne ideje s turizmom in s trajnostnim razvojem. Med najpomembnejšimi vidiki trajnostnega razvoja je tako ohranjanje tradicionalnih kmetijskih praks, ki vplivajo na podobo krajine, kot spodbujanje in širjenje tistih kmetijskih praks, katerih jedrna prednost je čim manj vplivov na okolje. S tržno uspešnimi ekološkimi načini pridelave hrane ustvarjamo boljše življenjske pogoje na podeželju in tako neposredno kot posredno – npr. prek turizma – povečujemo zaposlitvene možnosti.

V okviru prioritete naloge **SPODBUJANJE OKOLJU PRIJAZNEGA KMETOVANJA** je bilo od leta 2008 do 2014 za 4 projekte v okviru LAS Srce Slovenije namenjenih okoli 56.980 sredstev, skupna vrednost projektov pa je presegala 81.000 evrov. S temi projekti smo omogočili pridobivanje znanja in izmenjavo izkušenj med ekološkimi kmeti, izboljšave pri ekološkem zbirnem in distribucijskem centru za zelenjavo ter povezovanje ekološke ponudbe v mrežo za lokalno samooskrbo Srca Slovenije.

NAZIV PROJEKTA	NOSILEC	TRAJANJE	SKUPNA VREDNOST	VIŠINA SOFINANCIRANJA LAS
Ekološki uvajalni in izobraževalni dnevi	Združenje ekoloških kmetov Zdravo življenje Lukovica	1.8.2008-30.11.2009	11.341,00	9.000,00
Kvalitetno slovensko meso nastaja že v reji	KGZS – Zavod Ljubljana	1.9.2008-30.6.2009	5.969,56	5.000,00
Povezovanje v mrežo za lokalno samooskrbo v Srcu Slovenije	Jarina, zadruga za razvoj podeželja	1.1.2010-30.1.2011	34.000,00	21.000,00
Ekološki zbirni in distribucijski center za zelenjavo - Zdravo življenje	Združenje ekoloških kmetov Zdravo življenje Lukovica	7.9.2011-31.12.2013	29.764,60	21.983,50

»Z medsebojno izmenjavo izkušenj med ekološkimi kmeti se najbolj učinkovito prenašajo izkušnje dobre prakse obstoječih ekoloških kmetij na druge kmetije, ki se šele vključujejo v ekološko kmetovanje ali razvijajo nove produkte,« pravi Janez Ocepek iz Združenja ekoloških kmetov Zdravo življenje Lukovica.

PRIMER DOBRE PRAKSE

www.zdruzenje-zekzz.si

ZDRUŽENJE EKOLOŠKIH KMETOV ZDRAVO ŽIVLJENJE LUKOVICA

- **PROJEKT: EKOLOŠKI UVAJALNI IN IZOBRAŽEVALNI DNEVI**
- **PROJEKT: EKOLOŠKI ZBIRNI IN DISTRIBUCIJSKI CENTER ZA ZELENJAVO - ZDRAVO ŽIVLJENJE**

VEČ EKOLOŠKIH KMETOVALCEV Z LAŽJIM DOSTOPOM DO KUPCEV

Z zaokroženim vsebinskim sklopom predavanj, terenskih ogledov in delavnic na terenu za vse, ki jih zanima ekološko kmetovanje, je Združenje ekoloških kmetov Zdravo življenje Lukovica omogočilo izmenjava praktičnih izkušenj med kmeti samimi, na primer na ekoloških izobraževalnih dnevih po ekoloških kmetijah v Srcu Slovenije, pa tudi v tujini, na primer na strokovni ekskurziji v ekološki vasi Hermansdorf na Bavarskem. V času izvajanja tega projekta se je ekološkim kmetijam pridružilo kar sedem novih kmetovalcev!

Bolje izobraženi in povezani ekološki kmetovalci so s pomočjo zbirnega in distribucijskega centra tudi lažje razvili poti do kupcev prek modela partnerskega kmetovanja, ki je bil v času izvajanja projekta v Sloveniji še novost. Ekološki kmetje so svoje novosti predstavljali tudi na sejmih in s pomočjo predstavitvenih gradiv ter prek spletne strani zbirnega centra, ki je bil urejen tudi s pomočjo sredstev LEADER.

V SRCU SLOVENIJE SI SAMI USTVARJAMO DELOVNA MESTA. NAVDIH NAJDEMO V NARAVI!

S PROJEKTI, POVEZANIMI S TURIZMOM, POVEČUJEMO LASTNE ZAPOSLOVNE MOŽNOSTI, SVOJO KAKOVOST ŽIVLJENJA IN KAKOVOST TURISTIČNE PONUDBE SLOVENIJE.

SRCE SLOVENIJE JE DOM LJUDI, KI ŽIVIJO NA OBMOČJU V OBLIKI SRCA, UTRIPAJOČEGA OKOLI GEOMETRIČNEGA SREDIŠČA SLOVENIJE. Gostoljubje srčnih ljudi in posebnosti srčnega prostora so cilj obiskovalcev, ki na območju od Kamniških Alp do dolenskih gričev, od obrobja Ljubljane do ravnin ob reki Savi, najdejo nove navdihe za oddih in sprostitev. Tu, v okolju s presenetljivimi naravnimi danostmi, se podjetne ideje povezujejo s turizmom in s trajnostnim razvojem. S spoštovanjem tradicije tu nastaja prihodnost regije in Slovenije. Tu se podjetnost družijo z inovativno mladostjo in aktivnim staranjem, tu se rokodelske spretnosti vpletajo v najdrznejše poslovne načrte, tu se svetovne smernice vpletajo v lokalne načrte. Ker sodelujemo, so v Srcu Slovenije dobre zamisli lažje uresničljive!

IZBOLJŠANJE ZAPOSLOVNIH MOŽNOSTI NA PODEŽELJU je tista prioritarna naloga LAS Srce Slovenije, pri kateri je sodelovanje obrodilo sadove, ki so lahko za zgled tudi drugim podeželskim področjem. V preteklih šestih letih je bilo uresničenih 15 projektov, v skupni vrednosti več kot 340.480 evrov, od tega je bilo preko LAS dodeljeno preko 204.000 evrov. Večina projektov, ki je izboljševala zaposlitvene možnosti, je bila povezanih s turizmom, a na zdravih podjetniških temeljih – z uresničevanjem tržno zanimivih zamisli. Ideje, ki so povečale turistično privlačnost območja z novimi produkti in storitvami, so ne le ustvarjale delovna mesta, temveč so povečale tudi njihovo dolgoročno zanesljivost.

NAZIV PROJEKTA	NOSILEC	TRAJANJE	SKUPNA VREDNOST	VIŠINA SOFINANCIRANJA LAS
Zunanja ureditev polnilnice žive vode v Zdravilnem gaju Tunjice	VD d.o.o.	1.8.2008-30.9.2008	19.714,28	11.500,00
Kolesarska točka Srca Slovenije	LB&T, Vegov hram	1.3.2009-31.8.2009	5.987,25	3.850,28
Ureditev etnološke zbirke na turistični kmetiji Pr' Krač	Anton Čič	1.4.2009-30.11.2009	13.982,00	12.000,00
Hortikultura ureditev naravnega zdravilnega gaja	VD d.o.o.	1.1.2009-30.6.2010	15.428,56	5.612,96
Razširitev ponudbe kolesarske točke Vidic	Kolesarski servis France Vidic s.p.	1.1.2010-30.1.2011	14.700,00	7.634,36
Nadgradnja obstoječe turistične ponudbe v Kamniški Bistrici z žganjeteko	Zavod Mladinski inkubator	1.1.2010-5.10.2010	12.000,00	7.000,00
Dopolnitev ponudbe športno rekreacijskega centra Korant	TD Dol pri Ljubljani	1.1.2010-6.12.2010	11.612,57	6.774,00
Čar vaške umetnosti	Barbara Vrtačnik	10.5.2011-30.1.2012	16.776,00	11.882,99
Pustolovski park GEOSS	Linija Sport, Miloš Kimovec s.p.	10.5.2011-5.10.2011	48.702,25	30.000,18
Oglarjenje v Oglarski deželi	Miroslav Brinovec	10.5.2011-15.7.2012	32.820,00	23.247,50
EU expand – prodor na tuje trge	VD d.o.o.	10.5.2011-5.10.2011	14.059,00	8.877,03
Sistem za visoko motivirano izobraževanje, ozaveščanje in promocijo kulturne dediščine, varstvo okolja in turizma na področju LAS Srce Slovenije	Inštitut za raziskovanje in razvoj naprednih tehnologij	14.9.2012-31.12.2013	34.586,00	20.646,88
Prenova spodnje postaje nihalke na Veliko planino	Velika planina d.o.o.	14.9.2012-31.1.2014	67.369,37	30.000,94
Razvoj in promocija turističnih produktov in storitev Naravnega zdravilnega gaja Tunjice	VD d.o.o.	30.10.2012-31.12.2013	16.652,60	13.168,63
Ureditev kleti in nabava opreme za ponudbo, degustacijo ekoloških sadnih vin in sokov	Jože Korošec	30.10.2012-20.10.2013	16.098,00	11.852,20

PRIMERI DOBRE PRAKSE

www.pustolovski-park-geoss.si

LINIJA SPORT, MILOŠ KIMOVEC S. P.

- **PROJEKT: PUSTOLOVSKI PARK GEOSS**

S sredstvi LAS Srce Slovenije je bila podprta izgradnja Pustolovskega parka Geoss v vasi Slivna, v neposredni bližini Geometričnega središča Slovenije, kot ene od nosilnih točk razvoja turizma na tem območju. Inovativni pristop z upoštevanjem načel trajnostnega razvoja ter hkrati s povsem novo turistično ponudbo na območju je park s štirimi plezalnimi potmi različnih težavnostnih stopenj vir novih spodbud za turistične obiske Srca Slovenije, za trženje programov zaključenim šolskim in drugim skupinam in podjetjem. Trase s platoji med drevesi, plezalni kompleti, celovitost izvedenih promocijskih aktivnosti oz. izvedba celotnega projekta ima pomembne sinergijske učinke za nadaljnji razvoj podeželskega območja.

www.dole.si/domacija-brinovec.html

MIROSLAV BRINOVEC

- **PROJEKT: OGLARJENJE V OGLARSKI DEŽELI**

Oglarska dežela v Dolah pri Litiji ohranja dediščino oglarjenja, ki je med najpomembnejšimi elementi nesnovne ali žive kulturne dediščine v Srcu Slovenije. Tu še deluje okoli 20 oglarjev, a za prihodnost te obrti je ključnega pomena njena prepoznavnost v širšem okolju. Domačija Brinovec je s pomočjo sredstev LAS uredila primeren prostor za prikaz oglarjenja ob sprejemu posameznih obiskovalcev in skupin in je za sedaj edina oglarska domačija, ki se ukvarja s turističnem prikazovanjem delanja kop ter izvedbo delavnic. Celotna Dežela oglarjenja ter Srce Slovenije kot regija so s to naložbo pridobili prostor, na katerem si obiskovalci na enem mestu lahko ogledajo šolsko kopo in kožarco ter v lopi razstavljeno orodje. V sklopu projekta so bili izvedeni tudi predstavitveni film na temo oglarjenja, razstava fotografij, predstavitvena brošura in promocijski dogodek. Kupljena je bila tudi ustrezna IKT oprema za predstavitev oglarjenja obiskovalcem ter dokumentiranje oglarjenja – lokalno pomembne obrti, ki zaradi tovrstnih projektov ne bo tako hitro izginjala, kot bi brez povezave z razvojem turizma.

JOŽE KOROŠEC, LAZE V TUHINJU

- **PROJEKT: UREDITEV KLETI IN NABAVA OPREME ZA PONUDBO IN DEGUSTACIJO SADNIH VIN IN SOKOV**

Na ekološki kmetiji Matevžuc bo nova klet z ustrezno opremo omogočila nadaljnji razvoj dopolnilne dejavnosti in delovno mesto za člana kmetije, hkrati pa bo novost bogatila turistično ponudbo območja Srce Slovenije in še posebej okolice Term Snovik. Za predelavo sadja v sadno vino in sokove bo urejena klet v stari stanovanjski hiši, razvoj ponudbe pa bo omogočila oprema za predelavo (stiskalnica in mlin za sadje, inox posode) ter opremo za degustacijo: degustacijska miza in vitrine. Obnovljen kletni prostor bo namenjen tudi prenosu znanj različnim ciljnim skupinam, predvsem mladim, ki se bodo seznanili z načinom pridelave in predelave ekoloških sadnih vrst. Oblikovana bo tudi spletna stran kmetije, izdane bodo predstavitvene zloženske.

Projekti, ki so bili uresničeni v okviru Lokalne akcijske skupine Srce Slovenije, povezujejo lokalne ponudnike na različne načine. Kot ugotavlja Tine Zupančič iz LB&T Vegov hram d.o.o., ki je s pomočjo sredstev LAS vzpostavilo Kolesarsko točko Srca Slovenije, se z vsakim izpeljanim izletom krepijo vezi v lokalni skupnosti. »V vlogi organizatorja pripeljemo turiste neposredno pred vrata lokalnih akterjev in nemudoma se vzpostavi dialog in izmenjava različnih pogledov, mnenj. V tovrstnem poslu idej ne manjka in vedno znova lahko vključujemo nove in zanimive lokalne ponudnike, ki tudi na ta način zbujajo zanimanje za to, kar delajo,« pravi Zupančič.

V SRCU SLOVENIJE ŽIVIMO IN DELAMO SKUPAJ. PONOSNI SMO NA ŽIVLJENJE PO NAŠE!

TUDI ZARADI PROJEKTOV, KI SPODBUJAJO AKTIVIRANJE LOKALNEGA PREBIVALSTVA, JE VSAKDANJE ŽIVLJENJE NA PODEŽELJU BOLJŠE.

SRCE SLOVENIJE NAVDUŠUJE OBISKOVALCE, KI JIM NAJVEČ POMENIJO SREČANJA S SRČNIMI LJUDMI. Tu turizem temelji na ohranjanju pristnosti. Tradicionalne značilnosti in posebnosti se v Srcu Slovenije spogledujejo z novimi oblikami potovanj, bivanja, druženj, doživetij s posebnim čutom za naravo in lokalno značilen način življenja. V središču države, v zaledju glavnega mesta Srce Slovenije združuje urbano zazrtost v inovacije s kakovostjo življenja, kakršnega so poznal že prednamci. Tu se ritem prihodnosti umirja z modrostjo preteklosti.

Najboljše iz različnih časov ter spajanje te različnosti s sodobnostjo je skupna značilnost številnih društev in drugih organizacijskih oblik lokalnih skupnosti. V okviru prioritete naloge **IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI ŽIVLJENJA NA PODEŽELJU** je LAS Srce Slovenije v časovnem obdobju 2008-2014 uresničil kar 35 projektov, ki lokalno avtentičnost nadgrajujejo s ponosom in samozavestjo, znanjem in gostoljubjem domačinov. Za projekte, skupaj vredne dobrih 808.000 evrov, je LAS namenil okoli 607.330 evrov.

NAZIV PROJEKTA	NOSILEC	TRAJANJE	SKUPNA VREDNOST	VIŠINA SOFINANCIRANJA LAS
Turistična karta občine Litija	Občina Litija	1.9.2008-30.9.2008	9.600,00	8.000,00
Izdelava zloženske Kostanjeve poti	TRD Kampelc	1.8.2008-30.9.2008	7.200,00	5.167,00
Kažipot v Srce Slovenije – podeželje Srca Slovenije se predstavi	Center za razvoj Litija	1.8.2008-30.9.2008	25.300,00	21.870,04
Stalna razstava savskih prodnikov – celostna podoba	Društvo za razvoj podeželja Laz	1.8.2008-30.9.2008	16.000,00	12.926,20
Skupno bitje srca – s povezanimi akcijami ustvarimo pripadnost območju Srca Slovenije	Jarina, zadruga za razvoj podeželja	1.8.2008-30.9.2008	22.733,38	21.904,95
Dvig dodane vrednosti muzeja premoderne umetnosti	KUD Muze premoderne umetnosti Litija	1.1.2009-30.4.2009	16.950,00	9.645,52
Nakup oblek MePZ Šentviški zvon ob 20. letnici delovanja	KD MePZ Šentviški zvon	1.1.2009-30.4.2009	12.000,00	9.706,36
Špinerbal – litijski ples predilcev	KUD FS Javorje	1.1.2009-30.4.2009	34.572,10	29.992,81
Ožvitev starih pešpoti po Tuhinjski dolini	TD Tuhinjska dolina	1.1.2009-31.7.2009	14.280,00	11.900,00
Oblačilna podoba Dežele Jurija Vege	TD Dolsko	1.8.2008-30.9.2008	6.864,00	5.870,00
Uporaba kulinarične dediščine pri gradnji identitete Dežele Jurija Vege	TD Dolsko	1.1.2009-30.5.2009	21.101,20	17.185,13
Promocija in zagotovitev stalnega odprtja točke sv. Miklavža	TD Gora sv. Miklavž	1.1.2009-30.6.2009	15.500,00	14.753,93
Izročilo ljudske pesmi	KUD FS Javorje	1.1.2009-30.9.2009	6.750,00	6.000,00
Ureditev okolice rudnika Sitarjevec za zagotovitev nadaljnjih možnosti razvoja	Društvo za razvoj in varovanje Sitarjevca	1.1.2010-6.12.2011	12.960,00	8.040,00
Celostni načrt vsebinske in programske prenove gradu Bogenšperk	JZ Bogenšperk	1.1.2010-5.10.2010	14.245,89	12.671,58
Srčni utrip Šentvida	Društvo Skrinjca	1.1.2010-30.4.2010	21.600,00	18.000,00
Ureditev otroškega igrišča v Cerovici	ŠD Dolina	1.1.2010-30.7.2011	36.000,00	26.999,37
Sprehod skozi preteklost vasi ob vodni učni poti	KUD Fran Maselj Podlimbarski	1.1.2010-6.12.2011	11.340,00	6.971,79
Izgradnja otroškega igrišča v Češnjicah	ŠKD Čelešnk	1.4.2010-5.10.2010	21.317,00	14.855,00
Utrip Srca Slovenije	Center za razvoj Litija	1.1.2010-6.12.2010	17.400,00	14.500,00

NAZIV PROJEKTA	NOSILEC	TRAJANJE	SKUPNA VREDNOST	VIŠINA SOFINANCIRANJA LAS
Označevanje vinogradniških območij- vinogradniške poti, društvena brošura in društveni prapor	Vinogradniško društvo ŠTUC Šmartno	10.5.2011-30.1.2012	14.999,74	10.431,02
Izgradnja južnega dela Javorske energijske poti	ŠD Javor	10.5.2011-5.10.2011	3.813,84	2.380,14
Nadgradnja turistične ponudbe z Alpsko vasjo in plezališčem ter ureditev čistilne naprave	Zavod Mladinski inkubator	10.5.2011- 6.12.2011	36.398,68	25.939,93
Sofinanciranje nakupa moških oblek MPZ KD Janko Kersnik ob 50. letnici delovanja	KD Janko Kersnik	10.5.2011-15.7.2012	10.696,75	7.576,87
Razvoj vsebin in oprema Vegove poti	TD Dolsko	10.5.2011-15.7.2013	19.200,00	12.681,00
Razvoj in promocija znamke Srce Slovenije	Center za razvoj Litija	7.9.2011-30.4.2012	57.241,20	44.045,63
Aktiven oddih in nova doživetja po starih pešpoteh zelene Tuhinjske doline	TD Tuhinjska dolina	7.9.2011-30.4.2012	30.500,00	23.563,82
Dopolnitev ponudbe Javorske energijske poti	ŠD Javor	14.9.2012-31.5.2013	6.854,00	5.669,56
Posodobitev ŠRC As Litija s ciljem vključevanja posebnih ciljnih skupin	Tenis klub AS Litija	14.9.2012-31.5.2013	62.431,20	28.530,37
Vzpostavitev lokalnih turistično- informacijskih točk na podeželju Srca Slovenije	Zavod za turizem in šport v občini Kamnik	14.9.2012-31.1.2014	35.146,00	24.895,09
Sadje iz Volčjega Potoka in Rudnika	Arboretum Volčji Potok	14.9.2012- 31.12.2014	17.328,00	13.762,04
Mikro TIC Srca Slovenije v Litiji	Center za razvoj Litija	30.10.2012- 31.1.2014	37.871,80	29.605,13
Razvoj ribiškega turizma	Inštitut za upravljanje z ogroženimi vrstami	30.10.2012- 31.1.2014	25.307,60	20.752,13
Aktivni in doživljajski turizem v Srcu Slovenije	Razvojni center Srca Slovenije	16.8.2013-31.1.2014	91.411,64	69.802,34
Nadgradnja konjeniške ponudbe v Srcu Slovenije	Ljubiteljski konjeniški klub Litija	1.7.2013-5.10.2013	15.156,00	10.735,50

PRIMERI DOBRE PRAKSE

www.td-tuhinjskadolina.si

TURISTIČNO DRUŠTVO TUHINJSKA DOLINA

- **PROJEKT: OŽIVITEV STARIH PEŠPOTI PO TUHINJSKI DOLINI**
- **PROJEKT: AKTIVEN ODDIH IN NOVA DOŽIVETJA PO STARIH PEŠPOTEH ZELENE TUHINJSKE DOLINE**

Turistično društvo Tuhinjska dolina je s projektom Oživitev starih pešpoti po Tuhinjski dolini povezal mlajšo in starejšo generacijo prebivalcev. Na skupnih delavnicah in ogledih na terenu so bile ponovno opredeljene stare pešpoti, ki so nekdanj povezovale določene točke kulturne dediščine tega območja. Pešpoti so vrisali v informativno karto, ki je namenjena pohodnikom, kolesarjem, konjenikom in drugim obiskovalcem. Projekt, ki za začetek povezuje občini Kamnik in Lukovica, je postala Tuhinjska dolina bogatejša z novo turistično ponudbo, kar vpliva na večjo prepoznavnost in višjo kakovost življenja na tem območju. Projekt, v katerega so bili med drugim vključeni učenci OŠ Šmartno v Tuhinju in varstveno delovni center Sožitje iz Lok v Tuhinju, se je nadaljeval z razvojem programov aktivnega oddiha. V tem projektu so bile obstoječe pešpoti nadgrajene s telovadnico v naravi, kar je povečalo privlačnost prvotne mreže poti za več različnih uporabnikov. Telovadnica je pritegnila domačine, individualne obiskovalce in organizirane šolske skupine v okviru naravoslovnih in športnih dni. Pri postavitvi telovadnice, ureditvi okolice, pripravi zloženke o poteh ter pri promociji je bilo ključnega pomena aktivno sodelovanje številnih domačinov.

TURISTIČNO DRUŠTVO DOLSKO

• PROJEKT: UPORABA KULINARIČNE DEDIŠČINE PRI GRADNJI IDENTITETE DEŽELE JURIIJA VEGE

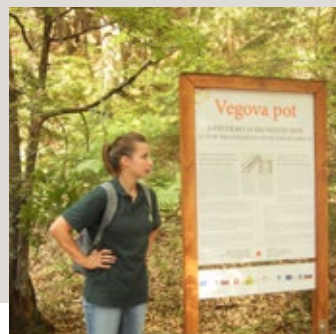
V okviru Turističnega društva Dolsko že nekaj let deluje Aktiv žena Plamen Dolsko, ki ohranja kulinarično dediščino Dežele Jurija Vege, ki obsega območje občine Dol. Svoja znanja članice aktiva prenašajo na nove generacije v prostoru, opremljenem s pomočjo sredstev projekta, izvedenega v okviru LAS Srce Slovenije. Poleg opreme prostora je projekt omogočil tudi izvedbo dveh sklopov delavnic za izmenjavo znanj s področja kulinarične dediščine, predstavitev na zaključni prireditvi projekta ter izdajo brošure o kulinarični dediščini območja, ki tudi zaradi medgeneracijskega društvenega življenja postaja turistično vse zanimivejše. Sprva lokalno druženje domačih kulinaričnih mojstric postaja prepoznaven element promocije Dežele Jurija Vege in širšega območja Srca Slovenije.

www.razvoj.si/las

RAZVOJNI CENTER SRCA SLOVENIJE, D.O.O

• PROJEKT: RAZVOJ IN PROMOCIJA ZNAMKE SRCE SLOVENIJE

Razvojni center Srca Slovenije je s pomočjo sredstev LEADER, pridobljenih v okviru projektov LAS Srce Slovenije, kot prvi v Sloveniji razvil turistični produkt avtodomarstva. S projektom, ki je temeljil na popisu turistično privlačnih točk na območju, je to specifično skupino turistov pripeljal na podeželje – večinoma h kmetijam, pri katerih lahko gostje ne le prenočijo in oskrbijo svoj avtodom, temveč lahko pri njih tudi okušajo in kupujejo domače izdelke. V okviru projekta je bila izdana zbiranka Karavaning po Srcu Slovenije z zemljevidom in označenimi postajališči, obcestnimi oskrbnimi postajami in kampi, naravnimi in kulturnimi zanimivostmi, gostinsko, športno in drugo turistično ponudbo, kmetijami odprtih vrat in s priporočili glede dostopa in parkiranja avtodomov. V sodelovanju s Caravaning Clubom Slovenija so bile izvedene tudi spoznavne karavaning ture po Srcu Slovenije. Projekt, ki spodbuja prihod nišne skupine turističnih gostov na kmetije, povečuje kakovost turistične ponudbe na podeželju, hkrati pa s svojo inovativnostjo in usmerjenostjo v stike med turisti in gostitelji vpliva na kakovost življenja domačinov.

V SRCU SLOVENIJE ŽIVIMO RAZLIČNI LJUDJE. MED SEBOJ SPLETAMO MREŽE RAZUMEVANJA.

S PROJEKTI VSESTRANSKEGA POVEZOVANJA IN IZOBRAŽEVANJA KREPIMO OBCUTEK PRIPADNOSTI OKOLJU, KI SPODBUJA SODELOVANJE MED GENERACIJAMI IN MED SKUPINAMI Z RAZLIČNIMI INTERESI IN POTREBAMI.

SRCE SLOVENIJE PRIPADA LJUDEM. Biti Srce Slovenije pomeni biti ponosen na to, kar ustvarjamo z znanjem, izkušnjami in povezanostjo. Srce Slovenije je ime prostora s povezanimi lokalnimi skupnostmi, a je hkrati ideja boljšega sobivanja. Srce Slovenije je dom in je cilj ljudi, ki znajo in hočejo živeti bolje.

Kakovost življenja različnih skupin ljudi povečujemo tudi s projekti, uresničeni v vsebinskem sklopu **ANIMACIJA IN USPOSABLJANJE PODEŽELSKIH PREBIVALCEV.** V tem sklopu je bilo v obdobju 2008-2014 izvedenih 16 projektov. Skupna vrednost teh projektov, ki so vključevali mlajše in starejše, podjetne in brezposelne, ambiciozne in ranljive, je presegla 227.480 evrov. Od tega je bilo s strani LAS za te projekte namenjeno preko 170.300 evrov.

NAZIV PROJEKTA	NOSILEC	TRAJANJE	SKUPNA VREDNOST	VIŠINA SOFINANCIRANJA LAS
Zelena mreža – povezovanje mladih na območju LAS Srca Slovenije	JZ Mladinski center Litija	1.1.2009-30.4.2009	6.700,00	5.427,40
Priprava dokumentacije za izobraževanje lokalnih vodnikov na širšem območju GEOSS ter širjenje zavesti o pomembnosti ohranjanja kulturne dediščine območja GEOSS in Srca Slovenije	Zavod za razvoj zavesti Družinsko gledališče Kolenc	1.1.2009-31.8.2009	7.166,67	6.000,00
Okusi slovenskega podeželja	TD Kamn'k	1.1.2009-31.5.2009	14.030,00	10.953,15
LAS mladi – za preprečevanje uporabe nedovoljenih drog	DPM Litija	1.1.2009-30.6.2009	1.800,00	1.455,44
Smet na smet – za čistejšo prihodnost Save	Klub litijskih in šmarskih študentov	1.1.2010-31.1.2011	3.840,00	3.119,68
Oprema za krajevno knjižnico Motnik	Matična knjižnica Kamnik	1.1.2010-31.1.2012	19.998,00	14.998,50
Pesem nas povezuje	Društvo misijonarja dr. Janeza Janeža	1.1.2010-31.1.2011	3.465,35	3.229,00
Abrahamov ključ Srca Slovenije – izkušnja povezane vasi za slovensko prihodnost	TD Polšnik	10.5.2011-30.1.2013	12.100,00	8.571,40
Odrpito učno okolje v gozdu	Ustanova razvojna fundacija Pogum	10.5.2011-5.10.2012	19.877,66	14.080,00
Pisker iz črne kuhinje	TD Kamn'k	10.5.2011-6.12.2012	14.000,00	9.916,67
Vseživljenjsko učenje za življenje	Medobčinsko društvo invalidov občin Litija in Šmartno	14.9.2012-31.8.2013	36.388,51	26.259,13
Srce narave nas povezuje	Inštitut za gozdno pedagogiko	14.9.2012-31.1.2014	19.788,48	16.614,83
Podjetništvo v srcu	Javni zavod za kulturo, mladino in šport Litija	14.9.2012-31.8.2013	30.005,00	19.845,09
Razvoj inovativnosti med generacijami na podeželju z vključevanjem ranljivih skupin	Zavod Oreli	16.8.2013-31.3.2014	19.595,44	15.551,08
Dobrote iz srca	Društvo podeželskih žena in deklet Polšnik	1.7.2013-31.8.2014	8.931,84	7.105,79
Model zasnove in izvedbe dogodka - priložnost za razvoj, povezovanje in angažiranje lokalne skupnosti	Društvo Nova kultura	1.7.2012-30.11.2014	10.147,24	7.235,07

PRIMERI DOBRE PRAKSE

www.srce-slovenije.si/bodoci-podjetnik/razvojna-fundacija-pogum

USTANOVA RAZVOJNA FUNDACIJA POGUM

• PROJEKT: ODPRTO UČNO OKOLJE V GOZDU

Na območju, kjer so gozdovi že od nekdaj strateškega pomena, les pa je vir navdiha za nove podjetniške ideje, je s pomočjo projektov LAS Srce Slovenije osveščanje o pomenu gozdov namenjeno že najmlajšim. Odprto učno okolje v gozdu predstavlja nov pristop v predšolski in šolski pedagogiki, ki temelji na izkustvenem učenju. V sklopu projekta je bila izvedena vrsta delavnic za otroke in vzgojitelje ter učitelje v vrtcih in osnovnih šolah na območju LAS Srce Slovenije. V »gozdnem vrtcu« so gozdove spoznavali kot prostor življenja, sprostitve in učenja, hkrati pa so se seznanjali z načini trajnostnega ravnanja z gozdom in z ohranjanjem naravne dediščine. Projekt je bil predstavljen tudi na strokovnem dogodku, organizirana je bila razstavna postavitev šotora tipija ob vrtcu na Vačah, pripravljeno je bilo učno gradivo ter oblikovana zgibanka.

MEDOBČINSKO DRUŠTVO INVALIDOV LITIJA IN ŠMARTNO PRI LITJI

S PARTNERJEMA: DRUŠTVO DIABETIKOV LITIJA IN ŠMARTNO, IZOBRAŽEVALNI CENTER GEOSS D. O. O., LITIJA

• PROJEKT: VSEŽIVLJENJSKO UČENJE ZA ŽIVLJENJE

Vseživljenjsko učenje za življenje je na območju LAS Srce Slovenije novost, ki z izvedbo raznolikih izobraževalnih delavnic in s povezovanjem lokalnih institucij občine Litije in Šmartnega pri Litiji, prispeva k uspešnejšemu prenosu znanj na ranljivi ciljni skupini invalidov in starejših brezposelnih. Projekt je omogočil opremo večnamenskega izobraževalnega prostora društva z osnovno IKT opremo in pohištvom. Učnim delavnicam na temo uporabnosti naravnih zelišč in zdravil, zdravil za samozdravljenje, sladkorne bolezni, duševnega zdravja so sledile zaposlitveno-motivacijske delavnice. Za lažje informiranje o dejavnostih je vzpostavljen e-kotiček.

ORELI - ZAVOD ZA SOCIALNO PODPORO, SVETOVANJE, RAZISKOVANJE IN IZOBRAŽEVANJE OSTARELIH, OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI, MLADIH IN OSTALIH SKUPIN PREBIVALSTVA

- **PROJEKT: RAZVOJ INOVATIVNOSTI MED GENERACIJAMI NA PODEŽELJU Z VKLJUČEVANJEM RANLJIVIH SKUPIN**

V okviru projekta je 40 udeležencev, od tega 30 udeležencev ranljivih skupin s podeželja, vključenih v inovativni cikel izobraževanja, delavnic, mentoriranja, širjenja socialnih mrež in povečanja možnosti za zaposlitev z lastno podjetniško potjo. Pripravljenih bo 16 grobo izdelanih poslovnih idej, izmed katerih bodo 4 v nadaljevanju izdelane kot poslovni načrt. Prednost tako pridobljenih poslovnih idej je, da se bodo razvile na osnovi lastnih interesov udeležencev ter prenosa znanj mentorjev. Zavod ORELI bo poskrbel za ustrezno promocijo projekta v medijih; izvedene bodo tiskovne konference, urejena bo digitalna knjižnica.

»V naš projekt so bili vključeni mladi, ženske, starejši od 50 let, invalidi in brezposelni. Sodelujoči so jih vodili na poti lastnega opolnomočenja, ki pomeni tudi krepitev samozavesti in širjenje socialnih mrež, ter jih vodili pri pridobivanju znanja za spodbujanje socialnega podjetništva. V lokalnem podeželskem okolju so se udeleženci spoznali med seboj in tudi tako širil poznavanje lokalnih značilnosti, pri čemer se je povečeval tudi medgeneracijski dialog, saj smo upoštevali velik potencial, ki ga predstavljajo znanja in izkušnje starejše generacije. To smo vpeli v inovativni razvoj in v prenos idej na mlade, ki so s pridobljenim znanjem, motivacijo in podporo znali svojo podjetniško idejo nadgraditi in jo uresničiti v realnem okolju,« pravi Martina Ozimek iz Zavoda Orel.

SRCE SLOVENIJE Z INOVACIJAMI PRESEGA MEJE. TU NASTAJAJO NOVE RAZVOJNE POBUDE!

PROJEKTI, URESNIČENI V OKVIRU
LAS SRCE SLOVENIJE, SO ZGLED ZA
SODELOVANJA NA REGIONALNI,
DRŽAVNI IN MEDNARODNI RAVNI.

SRCE SLOVENIJE JE TAM, KJER LJUDJE S SPOŠTOVANJEM TRADICIJE KAR NAPREJ USTVARJAJO KAJ NOVEGA! Inovativni projekti iz Srca Slovenije so uresničljivi zaradi sodelovanja med ljudmi, med skupnostmi in zaradi preišljene vpetosti v mreže raznoterih evropskih projektov. Temeljijo na danostih okolja, potrebah in znanju ljudi v regiji, a navdihujejo novosti tudi daleč prek meja Srca Slovenije.

V okviru vsebinskega sklopa **MREŽENJE IN POVEZOVANJE ZA INOVATIVNE INICIATIVE** sta s pomočjo sredstev LAS v višini dobrih 37.200 evrov nastala idejna projekta Razvojne vasi Velika Preska ter Idejne študije za naselje pasivnih hiš za poskusno bivanje (v skupni vrednosti 54.780 evrov). Med sodelujočimi v LAS Srce Slovenije se že porajajo ideje za nadaljnje inovativne projekte, usmerjene v vse več vzpostavljenih povezav na slovenski in evropski ravni ter v razvojne iniciative, ki vključujejo lokalno prebivalstvo, javni sektor, nevladne organizacije in druge podpome institucije.

NAZIV PROJEKTA	NOSILEC	TRAJANJE	SKUPNA VREDNOST	VIŠINA SOFINANCIRANJA LAS
Razvojna vas Velika Preska	Center za zunanjo ureditev	7.9.2011-30.6.2012	23.580,00	19.051,29
Idejna študija za naselje pasivnih hiš	Center za zunanjo ureditev	1.8.2008-30.9.2008	31.200,00	18.200,00

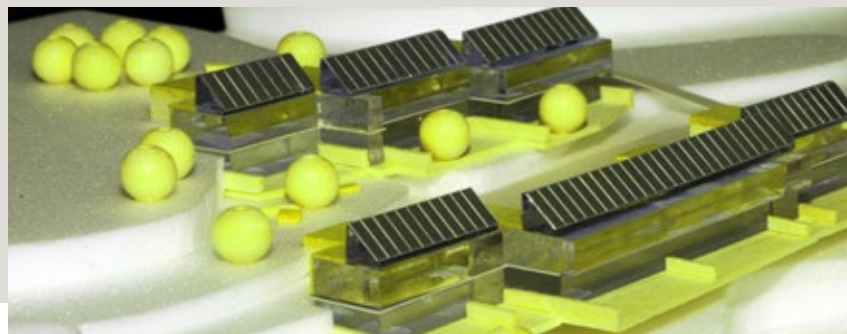
PRIMERI DOBRE PRAKSE

www.zunanjaureditev.com

CENTER ZA ZUNANJO UREDITEV, D.O.O.

- **PROJEKT: RAZVOJNA VAS VELIKA PRESKA**

Projekt Razvojna vas Velika Preska je s povezovanjem različnih strokovnjakov motiviral, animiral in osveščal vaščane Velike Preske pa tudi širše o možnostih razvoja in uporabe lesa v bivanjske namene. S projektom LAS Srce Slovenije je bila pripravljena idejna študija za zgraditev naselja pasivnih hiš. Projekt, ki pomeni v končni fazi izgradnjo sedmih pasivnih hiš, prinaša v vas veliko spremembo, zato je bil pomemben del projekta osveščanje, vpletanje in motiviranje vaščanov. Preko izvedbe delavnic, izida knjige V poslanstvu dreves in postavitve stalne razstave s predstavitvijo 71 slovenskih drevesnih vrst, je bila vzpostavljena mreža projektih partnerjev za realizacijo širše ideje razvojne vasi Velika Preska.

WWW.SRCE-SLOVENIJE.SI

**VIZIJA SRCA SLOVENIJE JE BITI
PROSTOR PRILOŽNOSTI.**

